

**Ešerinio I telmologinio draustinio gamtotvarkos plano
pagrindžiamoji informacija**

Vilniaus apskrities Švenčionių rajono savivaldybė

Galioja: 2009-2018 m.

Rengėjas

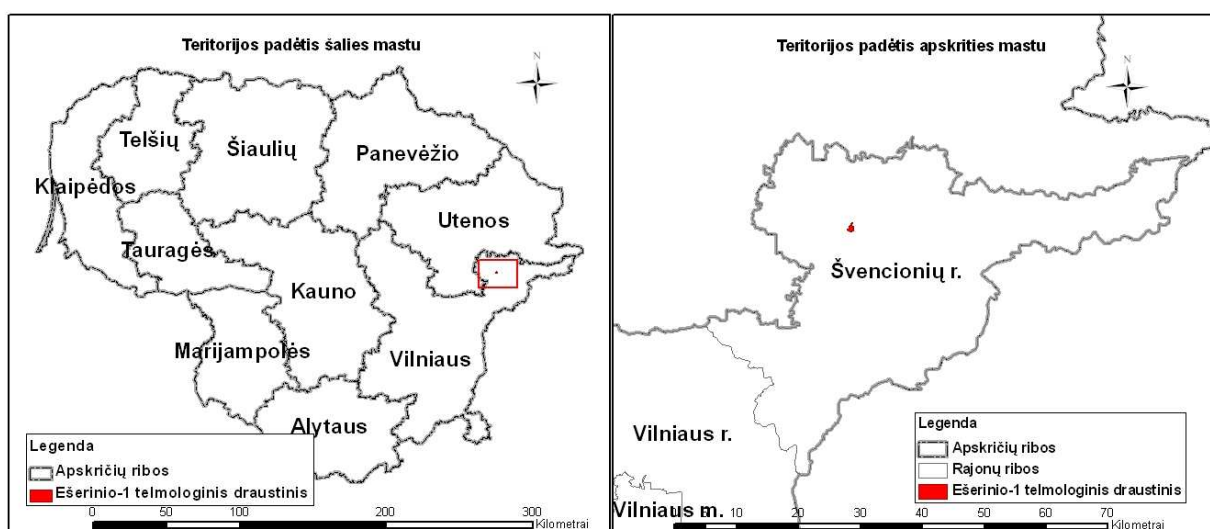
VšĮ Gamtos paveldo fondas

1. Teritorijos būklė

1.1 Teritorijos padėtis ir ribos.

Teritorijos centrinio taško koordinatės yra 620845-6117550 (LKS-94). Planuojama teritorija priklauso Vilniaus apskričiai, Švenčionių rajonui, Švenčionėlių seniūnijai. Artimiausias miestas – Švenčionėliai, nuo teritorijos į PR nutolęs per 6 km. Artimiausias gyvenvietės ir kaimai: Kampuotėlė, Antaviešė, Januliškis, Padūmė. LRP yra įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ (Žin., 1992, Nr. 30-913). LRP ir tuo pačiu ETD ribos yra patvirtintos LRV 2002 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1530 „Dėl Labanoro regioninio parko ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 96-4193). ETD plotas yra 81 ha.

1 brėžinys. Teritorijos padėtis šalies ir apskrities mastu.

1.2 Teritorijos teisinis statusas ir svarba.

Planuojamos teritorijos apsaugos statusas – regioninio parko teritorija, telmologinio draustinio teritorija, vandens telkinių apsaugos juosta ir zona.

ETD teritorijoje veiklos apribojimus nustato šie teisės aktai:

Istatymai:

- Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75; 2005, Nr. 47-1558);
- Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 1993, Nr. 63-1188; 2001, Nr. 108-3902),
- Lietuvos Respublikos laukinės augalijos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1944; 2003, Nr. 61-2769; 2004, Nr. 32-1012),
- Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas (Žin., 1997, Nr. 108-2726; 2001, Nr. 110-3988),
- Lietuvos Respublikos miškų įstatymas (Žin., 1994, Nr. 96-1872; Žin., 2001, Nr. 35-1161).
- Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas (Žin., 1997, Nr. 108-2727; 2001, Nr. 110-3987).

LR Vyriausybės nutarimai:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ (Žin., 1992, Nr. 22-652; 1996, Nr. 2-43).
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimas Nr. 276 „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335).
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1530 „Dėl Labanoro regioninio parko ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 96-4193).
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimas Nr. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55-1899).

AM įsakymai:

- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. D1-568 „Dėl Labanoro regioninio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2007, Nr. 120-4928).
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymas Nr. D1-302 „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 105-3908).

ETD yra dalis paukščių apsaugai svarbios teritorijos – Labanoro giria, kuri buvo patvirtinta ir jos ribos nustatytos LRV 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 399 ir kuri yra skirta juodakalių narų, vapsvaėdžių, juodųjų peslių, žuvininkų, kurtinių, gervių, tikučių, lutučių, lėlių, žalvarnių, juodųjų meletų ir ligučių apsaugai.

Taip pat ETD yra dalis vietovės, atitinkančios gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus – Labanoro regioninis parkas, kuri yra skirta šių gamtinių vertybių apsaugai: 3130 Mažai mineralizuoti ežerai su būdmainių augalų bendrijomis, 3140 Ežerai su menturdumblių bendrijomis, 3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 3160 Natūralūs distrofiniai ežerai, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6410 Melvenynai, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7110 Aktyvios aukštapelkės, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 7230 Šarmingos žemapelkės, 9010 Vakarų taiga, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, auksuotosios šaškytės, dvijuostės nendriadusės, dvilapiai purvuoliai, kraujalakiniai melsviai, mažosios nėgės, ovaliosios geldutės, plačiosios dusios, pleištinės skėtės, šneiderio kirmvabalai, ūdros, vijūnai.

Išanalizavus turimus duomenis ir atlikus gamtinių vertybių tyrimus nustatyta, kad ETD sutinkamos šios paukščių rūšys įrašytos į EB Paukščių direktyvos I priedą: juodakaliai narai, tetervinai, kurtiniai, pilkosios gervės, lututės, lėliai, juodosios meletos, lygutės.

Taip pat išanalizavus turimus duomenis ir atlikus gamtinių vertybių tyrimus nustatyta, kad ETD sutinkamos šios gamtinės vertybės įrašytos į EB Buveinių direktyvos II priedą: 3130 Mažai mineralizuoti ežerai su būdmainių augalų bendrijomis, 7110 *Aktyvios aukštapelkės, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 9010 *Vakarų taiga, 91D0 *Pelkiniai miškai, dvijuostės nendriadusės, šneiderio kirmvabalai.

Taip pat ETD sutinkamos šios, į LRK sąrašus įrašytos gamtinės vertybės: buveinės – Lobelijynas, rūšys – ežerinės lobelijos, liekniniai beržai, baltakaktės skėtės, tetervinai.

Kitoms į EB Paukščių direktyvos I priedą ir Buveinių direktyvos II priedą įrašytoms saugomoms gamtinėms vertybėms ETD teritorija nėra svarbi.

1.3 Teritorijos fizinės-geografinės sąlygos.

1.3.1 Klimatinės ypatybės, turinčios tiesioginį poveikį GP objektams.

Informacija apie klimatinės ETD ypatybes nepateikiama, nes šios ypatybės neturi ženklios įtakos GP objektams.

1.3.2 Geologinės ypatybės, geomorfologinės ypatybės, turinčios įtakos GP objektams.

Informacija apie geologines ir geomorfologines ETD ypatybes nepateikiama, nes šios ypatybės neturi ženklios įtakos GP objektams.

1.3.3 Dirvožemių ypatybės.

ETD pelkėse vyrauja aukštapelkinio ir tarpinio tipo organiniai dirvožemiai, ETD pakraščiuose, aukštesnėse vyrauja skurdūs nujaurėję mineraliniai dirvožemiai.

1.3.4 Hidrografinės, hidrologinės ypatybės.

ETD teritorija priklauso Nemuno upės baseino rajonui, Žeimenos pabaseiniui. Planuojamoje teritorijoje yra benuotekinis Ešerionio-I ežeras. Teritorija nemelioruota ir nesusausinta.

1.4 Kraštovaizdžio aprašymas.

ETD teritorijai būdingos pelkių, ežerų ir miškų ekosistemos. Planuojamoje teritorijoje yra vienas ežeras. ETD teritorija priskirtina natūraliam ar artimam natūraliam kraštovaizdžiui. Teritorija nemelioruota ir nesusausinta.

1.5 Teritorijos biologinės ypatybės.

1.5.1 Laukinės augalijos ypatybės.

Ešerinio ežeras su užpelkėjusia apyežere ir ją supančiais miškais – išskirta ežerinės lobelijos (*Lobelia dortmanna*) ir jos buveinės apsaugai. Ežerinė lobelija čia aptikta 1985 m. B. Šablevičiaus. Tai bene didžiausia šiuo metu žinoma Lietuvoje ežerinės lobelijos populiacija. Botaniniu požiūriu teritorija nėra detaliai tyrinėta, skelbtų duomenų, išskyrus minėtą publikaciją, apie jos augaliją nėra. Botanikos instituto specialistų ekspertškai įvertinta 2007 metų birželio mėnesį.

Buveinių ir augalijos ypatumai

Ešerinio ežeras yra tipiškas sekus, mažamaistis minkšto vandens ežeras, susiformavęs neturtingų dirvožemių plotuose, apaugusiuose pušynais. Didesnė Ešerinio apyežerės dalis yra užpelkėjusi, tik rytiniame ežero pakraštyje vyrauja mineralinis gruntas. Čia susiformavusi ežerinės lobelijos bendrija (*Isoeto-Lobelietum*), nedidelis ežerinis meldynas (*Scirpetum lacustris*), gana gausiai auga puokštinė poraistė (*Naumburgia thyrsoflora*), balinis asiūklis (*Equisetum fluviatile*), snapuotoji viksva (*Carex rostrata*). Nedidelių lobelijos sąžalynėlių pasitaiko šiauriniu pakraščiu iki kvartalinės linijos. Likusioje ežero dalyje, dėl pelkės apsupties turinčioje distrofiškumo bruožų, dugne gausiai auga dantytasis kiminas (*Sphagnum denticulatum*), pakraščiuose pasitaiko nedidelių laibosios viksvos (*Carex lasiocarpa*) sąžalynų.

Ežerą, išskyrus rytinę pakrantę, supa siaura gailinio pušyno (*Ledo-Pinetum sylvestris*) juosta. Pietinėje teritorijos dalyje prie apyežerės gailinio pušyno (*Ledo-Pinetum sylvestris*)

prisišlieja magelaninio kiminyno (*Sphagnetum magellanici*) juosta, palaiapsniui pereinanti į tarpinio tipo pelkę, kurioje vyrauja laibojo viksvyno (*Carex lasiocarpae*) ir kimininio saidryno (*Sphagno -Rhynchosporium albae*) bendrijų mozaika, pačiuose pakraščiuose pereinanti aukštųjų viksvynų (*Carex elatae*) bendrijas. Tarpinio tipo bendrijos tikriausia susiformavo periodiškai labai šlapio pelkės lago viksvynų vietoje, kadangi visame plote gausu ir degradavusių, ir gyvybingų aukštosios viksvos (*Carex elata*) kupstų. Pietinėje dalyje vyrauja atviri tarpinio tipo pelkių plotai, tačiau vakarinėje ir šiaurvakarinėje dalyje jie jau apaugę medžiais – pušimis ir beržais, ir ilgainiui papildys pelkinių miškų plotus.

Šiauriau ežero plytinti pelkė labai nevienalytė. Paežerės gailinis pušynas (*Ledo-Pinetum sylvestris*) pereina į mišrų pelkinį mišką, kuris, matyt, susiformavo ir vystosi tarpinės pelkės vietoje. Medžių aukštis ne visame plote vienodas – vietomis vyrauja 3-6 m, vienur aukštesni, kitur žemesni medžiai, ir tik pagal vystymosi tendenciją visas plotas skiriamas prie pelkinio miško. Čia gana retame medžių arde nors ir vyrauja paprastoji pušis (*Pinus sylvestris*), bet gausiai auga plaukuotieji beržai (*Betula pubescens*) ir jų hibridai su karpotuoju beržu (*Betula pendula*). Ryškus krūmų ardas nėra susiformavęs, tačiau pasitaiko pavienių ausytųjų karklų (*Salix aurita*), paprastųjų šaltekšnių (*Frangula alnus*). Krūmokšnių dangoje vyrauja durpyninis bereinis (*Chamaedaphne calyculata*), pelkinis gailis (*Ledum palustre*), siauralapė balžuva (*Andromeda polifolia*). Žolių dangoje dominuoja aukštapelkėms būdingas kupstinis švylys (*Eriophorum vaginatum*) ir tarpinėms pelkėms būdinga laiboji viksva (*Carex lasiocarpa*), pasitaiko melsvoji melvenė (*Molinia coerulea*). Kiminų dangoje ant kimsų vyrauja magelaninis kiminas (*Sphagnum magellanicum*) ir gegužlinis (*Polytrichum strictum*), tarpkimsuose – smailiašakis kiminas (*Sphagnum cuspidatum*).

Ypač savitas mišraus pelkėto miško plotas ties kvartalinių linijų susikirtimu, kurio krūmų aukšte auga liekninis beržas (*Betula humilis*), gausūs karklai (*Salix cinerea*, *Salix rosmarinifolia*), paprastasis šaltekšnis (*Frangula alnus*), samanų dangoje vyrauja lūninis kiminas (*Sphagnum teres*).

Arčiau ežero išsidėtęs pelkinio miško plotas palaiapsniui pereina į gailinį pušyną, kuris juosia nedidelę aukštapelkinio plynraisčio apsuptą aukštapelkės plynutę su vyraujančiomis kiminyno (*Sphagnetum magellanici*) ir kimininio saidryno (*Sphagno -Rhynchosporium albae*) bendrijomis ir tik šiauriausioje teritorijos dalyje pereina į aukštaūgį brandų pelkinį pušyną (*Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris*).

Sausoje apyežerėje vyrauja įvairaus amžiaus pušynai (*Peucedano-Pinetum sylvestris*), yra kirtaviečių, jaunuolynų.

Floros ypatumai

Teritorijoje vyrauja sekliems minkšto vandens ežerams, aukštapelkėms, tarpinio tipo pelkėms, pelkiniams ir sausiesiems pušynams būdingos augalų rūšys. Iš mažamaisčiams ežerams būdingų rūšių vyrauja ežerinė lobelija (*Lobelia dortmanna*), ežero rūgštėjimo ir distrofizacijos tendencijas rodo dantytasis kiminas (*Sphagnum denticulatum*) ir laiboji viksva (*Carex lasiocarpa*).

Tarpinėje pelkėje vyrauja laiboji ir aukštoji viksvos – (*Carex lasiocarpa* ir *Carex elata*), baltoji saidra (*Rhynchospora alba*), pelkinė liūnsargė (*Scheuchzeria palustris*) ir smailiašakis kiminas (*Sphagnum cuspidatum*).

Aukštapelkės samanų dangoje vyrauja magelaninis, raudonasis ir rudasis kiminai (*Sphagnum magellanicum*, *Sphagnum rubellum*, *Sphagnum fuscum*). Krūmokšnių ardą sudaro durpyninis bereinis (*Chamaedaphne calyculata*), siauralapė balžuva (*Andromeda polifolia*), šilinis viržis (*Calluna vulgaris*), pelkinis gailis (*Ledum palustre*), juodoji varnauogė (*Empetrum nigrum*), paprastoji spanguolė (*Oxycoccus palustris*). Žolių danga reta, iš pavienių kupstinių švylių (*Eriophorum vaginatum*) ir saulašarių (*Drosera rotundifolia*). Pelkės medžių arde

daugiausia 1-3 m aukščio pušų. Gailinis pušynas ir brandus pelkinis miškas pasižymi labai panašia rūšių sudėtimi, tik išsiskiria aukštesnėmis ir tankesnėmis pušimis.

Mišriame pelkiniame miške geriau išsivystęs krūmų aukštas su liekniniu beržu (*Betula humilis*), ausytuoju, pilkuoju ir pelkiniu karklais (*Salix aurita*, *Salix cinerea*, *Salix rosmarinifolia*), paprastuoju šaltekšniu (*Frangula alnus*). Samanų dangoje vyrauja magelanianis ir smailiašakis kiminai (*Sphagnum magellanicum*, *Sphagnum cuspidatum*), retai pasitaiko lūninis kiminas (*Sphagnum teres*).

Apypelkio sausieji pušynai dažniausiai neturtingi rūšių. Medžių arde vyrauja paprastoji pušis (*Pinus sylvestris*), pasitaiko karpotųjų beržų (*Betula pendula*). Žolių ir krūmokšnių arda sudaro, bruknės (*Vaccinium vitis-idaea*), mėlynės (*Vaccinium myrtillus*), šilinis viržis (*Calluna vulgaris*), paprastoji pakalnutė (*Convallaria majalis*), pievinis kūpolis (*Melampyrum pratense*). Samanų dangoje vyrauja paprastoji šilsamanė (*Pleurosium schreberi*), purioji dvyndantė (*Dicranum polysetum*), vietomis – šilinė plunksnė (*Ptilium crista-castrensis*) ir atžalinė gūžtvė (*Hylocomium splendens*).

I EB Buveinių Direktyvos II priedą įrašytos natūralios gamtinės buveinės:

3130 Mažai mineralizuoti ežerai su būdmainių augalų bendrijomis

Šiam buveinių tipui priklauso Ešerinio ežeras. Jo rytinėje ir šiek tiek šiaurinėje dalyje auga būdinga oligotrofiniams ežerams rūšis ežerinė lobelija (*Lobelia dortmanna*). Rytinėje dalyje ją stelbia gana gausiai augančios kitos induočių augalų rūšys: snapuotoji viksva (*Carex rostrata*), puokštinė poraistė (*Naumburgia thyrsiflora*), ežerinis meldas (*Schoenoplectus lacustris*), balinis asiūklis (*Equisetum fluviatile*). Viso ežere dugne gausus distrofiniams ežerams būdingas dantytasis kiminas (*Sphagnum denticulatum*), pasitaiko *Batrachospermum* genties raudondumblių.

Buveinės struktūra ateityje nuolatos keisis dėl natūralaus ežero rūgštėjimo. Distrofizacijos procesas apėmęs didesnę ežero dalį – tokie ežerai priskiriami prie pusiau distrofinių (semidistrofinių) ežerų. Tačiau jame dar auga charakteringa rūšis – ežerinė lobelija (*Lobelia dortmanna*), kuri iš būdingų oligotrofiniams ežerams rūšių yra tolerantiškiausia vandens rūgštėjimui. Ežeras beveik nelankomas poilsiautojų. Retkarčiais ežere žvejoja žvejai mėgėjai ar maudosi pavieniai asmenys.

Buveinės apsaugos būklė vertinama kaip palanki.

7110* Aktyvios aukštapelkės

Šiam buveinių tipui priskirtas plyniausias kontūras šiaurinėje ir plotas pietinėje teritorijos dalyje. Čia aptinkamos aukštapelkių plynėms būdingos mozaikiškai išsidėsčiusios magelanianių kiminynų (*Sphagnetum magellanicum*) ir kimininiai saidrynų (*Sphagno-Rhynchosporium albae*) bendrijos. Pietinis kontūras apaugęs pavienėmis žemaūgėmis pušaitėmis, vietomis su aukštesnių medžių guotais, šiaurinis – aukštesnėmis ir tankesnėmis, pereina į pelkinius miškus. Pietinėje dalyje esančios buveinės būklė palanki. Šiaurėje dalyje esančios buveinės plotas ateityje natūraliai gali visai užaugti ir jame palaiptui susiformuos buveinės 91D0*Pelkiniai miškai tipas. Kadangi Ešerinio ežeras ir jo apyežerės yra natūralios, žmogaus ūkinės veiklos nepažeistos ekosistemos, todėl ši buveinių kaita laikoma natūralia ir dėl šios priežasties jokios specialios gamtotvarkos priemonės nenumatomos.

Buveinės apsaugos būklė vertinama kaip palanki.

7140 Tarpinės pelkės ir lūnai

Buveinei priskirta plyniausia pietinė teritorijos dalis su laibosios ir aukštosios viksvų (*Carex lasiocarpa*, *Carex elata*), baltosios saidros (*Rhynchospora alba*), pelkinė liūnsargė (*Scheuchzeria palustris*) ir smailiašakio kimino (*Sphagnum cuspidatum*) formuojamomis bendrijomis. Arčiau ežero esančiuose plotuose yra pavienių plaukuotųjų beržų (*Betula pubescens*), arčiau pelkės pakraščio – beveik plyna.

Buveinės apsaugos būklė vertinama kaip palanki.

9010 *Vakarų taiga

Šiai buveinei priskirtas brandžiausias geros būklės pušyno (*Peucedano-Pinetum sylvestris*) plotas ŠR teritorijos dalyje. Šiam buveinės tipui gali būti priskirti ir žymiai prastesnės būklės ir jaunesnio amžiaus pietinėje apyežerėje esantys sausieji pušynai, kurie brandžiame amžiuje bus panašios į natūralius rūšių sudėtis.

Geriausias buveinės apsaugos būdas – miškų ūkinės veiklos nevykdymas.

Buveinės apsaugos būklė vertinama kaip palanki ar artima palankiai.

91D0*Pelkiniai miškai

Pelkinių miškų buveinei priskirti gailiniai ir pelkiniai pušynai (*Ledo-Pinetum sylvestris*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris*) ir tarpinės pelkės pagrindu susiformavę mišrūs pušies (*Pinus sylvestris*) ir beržo (*Betula pubescens*) medynai, paplitę šiaurinėje ir vakarinėje teritorijos dalyje. Geriausias buveinės apsaugos būdas – miškų ūkinės veiklos nevykdymas.

Buveinės apsaugos būklė vertinama kaip palanki ar artima palankiai.

Į Lietuvos raudonosios knygos sąrašą įrašyta augalų bendrija

Lobelijynas (*Isoeto-Lobelietum*)

Minkšto vandens ežerams būdingos augalų bendrijos. Vyrauja ežerinė lobelija (*Lobelia dortmanna*), kartu auga laiboji ir snapuotoji viksvos (*Carex lasiocarpa*, *Carex rostrata*), puokštinė poraistė (*Lysimachia thyrsiflora*), dantytasis kiminas (*Sphagnum denticulatum*), gausu epifitinių dumblių.

Buveinės apsaugos būklė vertinama kaip palanki.

ETD yra kartografuota viena kertinė miško buveinė.

Grybai

Nežinoma jokių duomenų apie ETD teritorijoje rastas saugomas grybų rūšis.

Žemesnieji augalai

Nežinoma jokių duomenų apie ETD teritorijoje rastas saugomas žemesniųjų augalų rūšis.

Aukštesnieji augalai

ETD registruotos 2 aukštesniųjų augalų rūšys, įrašytos į Lietuvos raudonosios knygos sąrašą. Viena rūšis – ežerinė lobelija įrašyta į LRK 1 (E) kategoriją. Nei viena rūšis neįtraukta į Buveinių direktyvos II priedą.

Ežerinė lobelija *Lobelia dortmanna* L., LRK 1 (E) kategorija.

Lietuvoje rūšis rasta tik Keročio, Salinio, Salaičio, Ešerinio ir Girutiškio ežeruose (Švenčionių r.). Daugiametis, 50-70 cm aukščio vandens augalas. Vegetatyviniu būdu dauginasi šakniastiebio dalimis su lapo skrotele. Auga rūgščiuose, neturtinguose maisto medžiagų ir karbonatų minkšto vandens ežeruose. Sudaro įvairaus dydžio sąžalynus smėlėtuose arba kiek uždumblėjusiose seklumose iki 0,5 m gylio. Lietuvoje niekada neauga su panašios ekologijos ežerinėmis slepišerėmis. Šiuo metu didžiausios ir gausiausios yra Salinio ir Ešerinio ežerų populiacijos. Tačiau jų sekliuose augavietėse išigali pakrančių augalai. Labai sumažėjusi Keročio ežero populiacija – lobelijos išlikusios šiaurinėje ežero dalyje, užaugančioje nendrėmis. Ko gero, geriausiai atrodo Salaičio ežero populiacijos būklė. Girutiškio ežere rūšis neberandama nuo 1972 m. Nyksta dėl ežerų taršos, eutrofizacijos ir rūgštėjimo, žuvivaisos, taip pat dėl konkurencijos su pakrančių augalais. Grėsmę kelia pernelyg intensyvus ežerų naudojimas poilsiui (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

2007 m. gausiausia populiacijos dalis buvo įsikūrusi rytiniame ežero pakraštyje iki 0,5 m gylyje. Retesni sąžalynai aptikti šiauriniame ežero pakraštyje. Rūšies populiacija palankios apsaugos būklės, tačiau, lyginant su ankstesniais metais, stebimas epifitinių dumblių pagausėjimas, mažiau žydinčių augalų (Ataskaita, 2008).

Liekninis beržas *Betula humilis* Schrank, LRK 2 (V) kategorija.

Augalas mėgsta vidutinio rūgštumo durpinius dirvožemius. Auga lėtai, iki 3 m. aukščio, atsparus šalčiams. Šviesomėgis. Aptinkamas tarpinėse pelkėse, kartais šaltiniuose ar sudarančiomis mozaiką su žemapelkėmis. Šalyje populiacijos įvairaus gausumo – nuo pavienių augalų iki tankiai suaugusių įvairaus dydžio grynų arba mišrių sąžalynų su jaunais plaukuotaisiais beržais, karklais. Dėl siauros ekologinės amplitudės yra jautrus antropogeniniam poveikiui. Nyksta pakeitus ekologines sąlygas augavietėje, dažniausiai nusauginus pelkes, pakeitus vandens lygį (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

Labai negausi, dėl augalijos kaitos degradavusi populiacija aptikta vakarinėje ETD dalyje, kvartalų linijų susikirtimo vietoje, gana aukštais medžiais ir krūmais apaugusioje tarpinės pelkės dalyje (Ataskaita, 2008).

Dėl ne visai tipiškos rūšies augavietės specialių apsaugos priemonių šiai saugomai rūšiai šiame GP nėra numatoma. Rūšies apsaugos būklė nevertinama, dėl netipiškos rūšies augavietės.

1.5.2 Laukinės gyvūnijos ypatybės.

Bestuburiai

ETD teritorijoje registruotos 3 saugomos bestuburių rūšys. 2 bestuburių rūšys įrašytos į EB Buveinių direktyvos II priedą, 3 bestuburių rūšys įrašytos į LRK sąrašą.

Baltakaktė skėtė *Leucorrhinia albifrons* Burmeister, LRK 3 (R) kategorija.

Paplitimas. Šiaurės ir vidurio Europoje. Gyvena vidutiniškai turtinguose ir neturtinguose maisto medžiagų ežeruose, taip pat silpnai rūgščiuose vandenyse (pH 4-6,5). Lervos vystosi du metus. Rūšies gausumas Lietuvoje netirtas. Gausios populiacijos nustatytos Glėbo ežere (Varėnos raj.), Girutiškio rezervate (Švenčionių raj.) ir prie Aukšlinio ežero. Grėsmės ir apsauga. Dėl eutrofizacijos smarkiai užželia vandens telkinio krantai. Rūšis yra silpna kolonizatorė, todėl ją nukonkuruoja kitos rūšys. Pakitus buveinei mažos ir atskiros populiacijos išnyksta. Labai svarbi tinkamų biotopų tinklo apsauga (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

2007 m. baltakaktės skėtės Ešerinio ežere buvo itin gausios, birželio 1-2 dienomis vyko masinis suaugėlių ritimasis visoje rytinėje ežero pakrantėje, ežerinės lobelijos augavietėje (Švitra, 2007).

Rūšies apsaugos būklė palanki.

Dvijuostė nendriadusė *Graphoderus bilineatus* De Geer, EB buveinių direktyvos II priedas, LRK 4 (I) kategorija.

Paplitimas. Nuo Ispanijos, Prancūzijos iki Pietų Skandinavijos, Vakarų Sibire. Lietuvoje pavienės radavietės žinomos Vakarų, Vidurio ir Rytų Lietuvoje. Tiek suaugę vabalai, tiek jų lervos dažnai aptinkami nedideliuose ir negiliuose stovinčio vandens telkiniuose, kurių pakrančių zona gausiai apaugusi vandens augalija. Labiau mėgsta saulėtas vietas. Vabalai ir jų lervos plėšrios. Žiemoja suaugėliai. Rūšies gausumas netirtas. Dažniau aptinkami pavieniai suaugę individai. Grėsmė ir apsauga. Vandens telkinių tarša, vandens augalijos kaita. Intensyvus žemės ūkis šalia veisimosi buveinių taip pat gali neigimai veikti rūši (Lietuvos raudonoji knyga, 2007)

2007 metais birželio mėn. Ešerinio ežere registruoti 8 dvijuostės nendriadusės suaugėliai. Tai pati gausiausia kada nors aptikta dvijuosčių nendriadusių populiacija, bent jau tirtoje ežero dalyje (Švitra, 2007).

Rūšies apsaugos būklė palanki.

Šneiderio kirmvabalis *Boros schneideri* Panzer, EB buveinių direktyvos II priedas, LRK 3 (R) kategorija.

Paplitimas. Europoje, Sibire. Lietuvoje rūšis labiau paplitusi rytinėje dalyje. Brandžių miškų rūšis. Vystosi po nudžiūvusių spygliuočių, dažniausiai pušų, rečiau – lapuočių medžių žieve. Lervos plėšrios, minta po žieve gyvenančių vabzdžių lervomis. Gausios populiacijos yra Pietryčių Lietuvos pušynuose, kitur aptinkami tik pavieniai vabalai. Grėsmės ir apsauga. Miškų kirtimas, senų nudžiūvusių medžių šalinimas. Reikėtų vabalų gyvenamose vietose palikti senų džiūstančių ir nudžiūvusių pušų (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

2007 m. ETD teritorijoje rūšis aptikta 6 vietose (Švitra, 2007).

Rūšies apsaugos būklė palanki.

Paukščiai

Juodakaklis naras *Gavia arctica* L., EB Paukščių direktyvos I priedas, LRK 1 (E) kategorija.

Paplitimas. Eurazijoje nuo Skandinavijos iki Ramiojo vandenyno. Pietuose arealas siekia šiaurinę Lenkiją, Volgos vidurupį, Kazachstaną, Amūro upės baseiną. Lietuvoje rūšis reguliariai matoma daugelyje rajonų, tačiau reguliariai peri tik rytų Aukštaitijos miškais apsuptuose ežeruose. Perėti pasirenka žuvingus ir švarius, bet nuošalius ežerus miškingose vietovėse. Lizdus krauna atvirose ežerų pakrantėse bei salelėse, dažnai ant didesnių kupstų. Maitinasi žuvimi, kurią pasigauna nardydami. Šalies populiacija vertinama 8-10 perinčių porų. Populiacijos dydį riboja per Lietuvą besidriekianti pietinė rūšies arealo riba. Grėsmė ir apsauga. Rūšis yra labai pažeidžiama: pakliūva į žvejų tinklus, ją trikdo žvejai ir poilsiautojai, kenčia nuo plėšrūnų (kranklių, nendrinų lingių, paprastųjų ir sidabrinių kirų) (Lietuvos raudonoji knyga, 2007). Kartais stebimas veisimosi ir migracijų metu. Gali perėti viena pora (L. Raudonikio asmeninis pranešimas).

Rūšies apsaugos būklė nevertinam, nes tam nėra pakankamai duomenų.

Tetervinas *Tetrao tetrix* L., EB paukščių direktyvos I priedas, LRK 3 (R) kategorija.

Miško pakraščiu, atvirų pelkių kompleksų paukštis. Paprastai gausenis aukštapelkėse, kraštovaizdyje, kuriame daug medynų ar krūmynų, pamiškės beržynuose, degimuose, retesnis krūmais apaugusiose pievose. Jaunikliai minta vabzdžiais, suaugę paukščiai lesa augalinį maistą. Lietuvoje gyvena sėsliai. 1961 m. Lietuvoje gyveno 21 000 tetervinų, 1971 m. – 13 000, 1981 – 5 800. Šalies populiacija 1999 – 2001 m. vertinama 2-3 tūkst. tetervinų patinų. Kadangi daugelyje vietinių populiacijų patinai sudaro daugiau nei 70 proc. bendro paukščių skaičiaus, Lietuvoje gali gyventi apie 5 000 tetervinų. Didžiausią grėsmę kelia plėšrūnai: krankliai, kiaunės mangutai. Pavojingas trikdymas tuoktuvių metu (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

Rūšis pastoviai negausiai stebima teritorijoje. Gali perėti pavienės poros.

Rūšies apsaugos būklė nevertinama, nes tam nėra pakankamai duomenų.

Kurtinys *Tetrao urogallus* L., EB paukščių direktyvos I priedas, LRK 2 (V) kategorija.

Paplitimas. Borealiniuose Eurazijos miškuose nuo Skandinavijos vakaruose iki Rytų Sibiro rytuose ir nuo Pirėnų pusiasalio pietuose iki Kolos pusiasalio šiaurėje. Europoje gyvenančios populiacijos labai suskaidytos. Rūšis aptinkama Pietų ir Rytų Lietuvoje. Tai brandžių borealinių miškų paukštis, mėgstantis šviesius pušynus, besiribojančius su pelkėmis ir gausia puskrūmių, ypač mėlynųjų, danga. Poligamas. Žiemą pagrindinis maistas yra pušų, rečiau eglių, spyglių. Kitais sezonais lesa daug kitokio augalinio maisto. Jaunikliai pirmomis savaitėmis maitinasi įvairiais bestuburiais. Sėslus paukštis. Šalies populiacija vertinama 300-400 patinų. Grėsmės ir apsauga. Pagrindinė grėsmė kyla dėl intensyvios miškų ūkio veiklos: formuojami tankūs vienušiai medynai, įsivyrėja jauni miškai, todėl nyksta tinkamos buveinės. Didelę žalą daro trikdymas. Plėšrūnai ir šernai sunaikina kurtinių dėtis, niokoja miško paklotę, kuri yra itin svarbi šiems paukščiams (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

Visai šalia ETD teritorijos yra pastovi kurtinių tuoktavių. Kurtiniai ETD maitinasi, gali perėti pavienės kurtinės.

Rūšies apsaugos būklė palanki.

Pilkoji gervė *Grus grus* L., EB paukščių direktyvos I priedas, LRK 5 (Rs) kategorija.

Ankščiau perinčių paukščių buvo randama tikrai dideliuose raistuose, tačiau paskutiniiais dešimtmečiais kuriasi ir nedidelėse pelkėtėse, šlapiuose miškuose, ypač kirtavietėse. Minta smulkiais gyvūnais, įvairiu augaliniu maistu. Tolimasis migrantas. Apie 1990 m. pastebėtas staigus populiacijos gausėjimas, kuris tebesitęsia iki šiol. 2001 m. šalies populiacija įvertinta 900 -1200 perinčių porų. Grėsmės ir apsauga. Šlapių pievų ir miškų sausinimas, atnaujinta durpynų eksploatacija, medienos ruošos darbai perėjimo vietose, didelis plėšrūnų bei šernų skaičius (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

Viena pora eilę metų peri ETD teritorijoje.

Ekspertiškai vertinat rūšies apsaugos būklė yra palanki.

Lututė *Aegolius funereus* L., EB paukščių direktyvos I priedas, LRK 3 (R) kategorija.

Arealas tęsiasi nuo Vakarų Europos iki Kamčiatkos pusiasalio. Pietuose siekia Volgos Vidurupį, pietų Uralą. Lietuvoje rūšis išplitusi netolygiai. Dažniausia aptinkama Rytų ir Pietų Lietuvos spygliuočių ir mišriuose miškuose. Pirmenybę teikia brandiems spygliuočių ir mišriems medynams, vengia lapuočių miškų. Monogamas ar poligamas. Minta daugiausia peliniais graužikais, žiemą medžioja ir paukščius. Didžioji dalis perinčios populiacijos (300-500 porų) telkiasi rytinėje ir pietinėje Lietuvoje, kur vyrauja spygliuočių miškai. Grėsmės ir apsauga. Medžiai su uoksais sunaikinami dėl intensyvios miškininkystės. Dėtis naikina miškinės kiaunės (Lietuvos raudonoji knyga, 2007).

Dėl mažo tinkamų rūšiai buveinių ploto ETD teritorijoje gali perėti pavienės lutučių poros. Dėl šios priežasties rūšies apsaugos būklė nevertinama.

Lėlys *Caprimulgus europaeus* L., EB paukščių direktyvos I priedas.

Veisiasi kasmet, migruojantis, paplitęs palčiai. Ekspertų nuomone, Lietuvoje gyvena 4000-6000 porų. Manoma, kad gausa šiuo metu stabili. Gausą labiausiai veikia tinkamų perėjimo ir maitinimosi vietų skaičius, lizdus sunaikinantys plėšrūnai, taip pat kaip sėkmingai lėliai pasiekia žiemavietes ir sąlygos jose. Būdingas sauso reto miško naktinis paukštis. Aptinkamas dideliuose sausuose pušnyuose, rečiau mišriuose miškuose palei aikštes, kirtavietes, keliukus, retmiškiuose, nesusivėrusiuose jaunuolynuose, palei plačias elektros linijas. Tinkamose buveinėse paplitęs visur. Lietuvoje įprastas, bet negausus, tačiau Europos mastu sparčiai nykstantis (Lietuvos perinčių paukščių atlasas, 2006).

2007 m. lėlio lizdas su dviem kiaušiniiais buvo rastas pelkės mineralinėje salelėje esančioje į Šiaurę nuo Ešerinio ežero (T. Tukačiausko asmeninis pranešimas).

Dėl mažo tinkamų rūšiai buveinių ploto ETD teritorijoje gali perėti pavienės lėlių poros. Dėl šios priežasties rūšies apsaugos būklė nevertinama.

Juodoji meleta *Dryocopus martius* L., EB Paukščių direktyvos I priedas.

Perinti, žiemojanti rūšis. Būdingas senų, aukštaliemenių pušynų gyventojas. Mėgsta mišrius pušų ir eglių medynus. Minta po žieve ir sutręšusioje medienoje gyvenančiais miško kenkėjais. Sulesa daug kinivarpų, ūsuočių, jų lervų bei lėliukių (Lietuvos fauna, Paukščiai, 1991). Populiacijos gausa vertinama 3000-6000 porų. Manoma, kad gausa mažėja. Aptinkama visoje Lietuvoje, pasiskirsčiusi tolygiai (Lietuvos perinčių paukščių atlasas, 2006).

Dėl mažo tinkamų rūšiai buveinių ploto ETD teritorijoje gali perėti pavienės juodųjų meletų poros. Dėl šios priežasties rūšies apsaugos būklė nevertinama.

Lygutė *Lullula arborea* L., EB paukščių direktyvos I priedas.

Veisiasi kasmet, migruojanti, paplitusi plačiai; praskrenda kasmet plačiu frontu. Perinčios populiacijos gausa ir jos dinamika. 15000-20000 porų. Manoma, kad gausa šiuo metu gana stabili, galbūt vietos populiacija net kiek pagausėjo. Mėgsta miškingą kraštovaizdį su sausesniais, smėlingais lengvais dirvožemiais, dideles kirtavietes, pamiškes, vietas, kur miškas kaitaliojasi su sausomis laukymėmis ir pievomis. Maitinasi ant žemės, daugiausia vabzdžiais, pavasarį lesa augalų dalis. Tinkamose buveinėse paplitusi visur. Įprasta. Gerokai dažnesnė pietinėje ir pietrytinėje Lietuvos dalyse, o kai kuriose Vidurio ir Šiaurės Lietuvos vietose labai reta arba visiškai neaptinkama (Lietuvos perinčių paukščių atlasas, 2006).

Dėl mažo tinkamų rūšiai buveinių ploto ETD teritorijoje gali perėti pavienės lygutės poros. Dėl šios priežasties rūšies apsaugos būklė nevertinama.

Žinduoliai

ETD žinduoliai menkai tyrinėti. Nežinoma jokių duomenų apie ETD teritorijoje rastas saugomas žinduolių rūšis.

1.6 Kultūros paveldo objektai (nekilnojamosios kultūros vertybės).

ETD teritorijoje saugomų kultūros paveldo objektų nežinoma.

1.7 Žemės ir gamtos išteklių nuosavybė ir naudojimas.

1.7.1 Esamos žemėvaldos.

Visa ETD teritorija yra valstybinėje žemėje ir pagal patikėjimo teisę šį plotą valdo Švenčionėlių miškų urėdija. ETD teritorija priskirta Januliškio girininkijai. Ešerinio I ežeras yra valstybinės reikšmės vidaus vandens telkinys. Žemės savininkai ir naudotojai turi laikytis teisės aktų kurie yra išvardinti šio GP 1.2 punkte ir kitų galiojančių teisės aktų.

1.7.2 Žemės ūkio intensyvumas.

ETD teritorijoje žemės ūkio veikla nevykdoma.

1.7.3 Žemės naudojimas praeityje.

Praeityje ETD teritorija daugiausiai buvo naudojama miško žaliavų ruošai, ekstensyviai žvejybai.

1.7.4 Teritorijos miško išteklių naudojimo ypatybės.

Teritorijos valstybiniai miškai naudojami vadovaujantis ŠMU vidinės miškotvarkos projektu. Vykdoma miškų ūkinė veikla neintensyvi. Miškuose ūkininkaujama pagal IIA miškų grupei nustatytus reikalavimus.

2009-2010 m. planuojama parengti naują ŠMU vidinės miškotvarkos projektą.

1.7.5 Vyraujančios rekreacijos formos.

ETD teritorijoje rekreacinė veikla nevystoma. Galimi pavieniai atvejai kuomet ežero pakrantėse apsistoja pavieniai poilsiautojai, žvejai.

1.7.6 Medžioklės ir žvejybos ypatybės.

ETD teritorijoje medžioja vietinis medžiotojų būrelis. Bet kokia medžioklės veikla, vykdoma paukščių veisimosi sezono metu kelia (ar gali kelti) neigiamą įtaką saugomoms paukščių rūšims. Ešerinio-I ežere retkarčiais žvejoja žvejai mėgėjai. Žvejybos apimtys labai mažos.

1.7.7 Vandens telkinių naudojimo būdai.

Ešerinio-I ežeras yra valstybinis ežeras. Ežeras labai mažomis apimtimis naudojamas mėgėjiškai žūklei.

1.7.8 Naudingųjų iškasenų gavyba.

Naudingųjų iškasenų gavybos plotų ETD teritorijoje nėra.

1.8 Teritorijos socialiniai ir ekonominiai aspektai.

1.8.1 Teritorijos socialiniai ir ekonominiai duomenys.

ETD teritorija ekonominiu požiūriu svarbi tik miškų ūkio veiklai. ETD esantys valstybinės reikšmės miškai ekonominiu požiūriu nėra ypač svarbūs ŠMU. Kitai veiklai teritorija

ekonominiu požiūriu yra nesvarbi. Ypatingų ir ženklesnių su ETD susijusių socialinių interesų teritorijoje neidentifikuota.

1.8.2 Teritorijos naudojimas švietimo reikmėms.

ETD teritorija nenaudojama švietimo tikslams. 46 miško kvartale yra pastatytas informacinis stendas supažindinantis su ETD gamtinėmis vertybėmis ir jų apsauga.

1.8.3 Specifinė veikla.

Nežinoma jokios informacijos apie specifinę veiklą ETD teritorijoje galinčią įtakoti saugomas gamtines vertybes.

1.8.4 Su teritorija susiję planai ir projektai.

2009-2010 m. planuojama rengti naują ŠMU vidinės miškotvarkos projektą.

1.9 Žmogaus veikla gretimose teritorijose.

1.9.1 Artimiausios saugomos teritorijos.

Artimiausia saugoma teritorija – likusioji LRP dalis kuri supa ETD iš visų pusių.

1.9.2 Kiti svarbūs ir išskirtiniai teritorijos požymiai.

Kitų svarbių ir išskirtinių ETD požymių neidentifikuota.

1.10 Teritorijos būklės įvertinimas.

Ekologiniai būklės įvertinimo kriterijai.

1.10.1 Pažeidžiamumas ir stabilumas.

ETD saugomos gamtinės vertybės daugeliu atveju yra (gali būti) pažeidžiamos. Vertybes neigiamai veikia ar gali paveikti žmonių lankymasis teritorijoje, intensyvi miškų ūkio veikla. Šiems veiksniams jautriausios yra kai kurios saugomos paukščių rūšys: juodakaklis naras, pilkoji gervė, kurtinys. Miškų buveinės ir Šneiderio kirmvabalio populiacija gali būti pažeidžiami vykdant miškų ūkinę veiklą. Ežerų ir pelkių buveinės yra stabilios ir artimoje ateityje turėtų nesikeisti, miškų buveinės stabilumas daugeliu atveju priklauso nuo vykdomos juose miškų ūkinės veiklos. Visos ETD saugomų augalų ir gyvūnų rūšių vietinės populiacijos (išskyrus liekninio beržo, kuris auga netipiškoje augavietėje ir juodakaklio naro, kuris gali perėti draustinyje periodiškai) vertinamos kaip stabilios. ETD planuojamos pasyvios apsaugos gamtotvarkinės priemonės.

1.10.2 Retumas.

ETD biologinė įvairovė pagal retumo kriterijų svarbi vietiniu, regioniniu ir nacionaliniu mastu. Teritorijoje yra registruota ežerinės lobelijos augavietė, kuri gali bene pati gyvybingiausia iš visų žinomų šios rūšies augavietėčių Lietuvoje. Ši rūšis yra įrašyta į LRK sąrašą ir priskirta 1 (E) kategorijai. Šiuo metu Lietuvoje žinomos tik keturios augalo augavietės. ETD nėra identifikuota rūšių įrašytų į Lietuvoje ypač saugomų rūšių sąrašą.

1.10.3 Natūralumas ir tipiškumas.

Didžioji dalis ETD teritorijos priskirtina natūralioms ekosistemos (ežerų ir pelkių buveinės) ir likusioji dalis priskirtina artimoms natūralioms ekosistemoms (miškų buveinės). Pusiau natūralioms sistemoms susiformuoti įtaką turėjo kelis šimtmečius vykdoma miškų ūkinė veikla. Nepaisant to teritorijoje šiuo metu esančios gamtinės vertybės yra tipiškos, išlaikiusios pagrindinius joms būdingus bruožus. Todėl ateityje, taikant tinkamas apsaugos ir atkūrimo priemones bendra saugomų gamtinių vertybių apsaugos būklė turi potencialą gerėti. Aktyvios gamtotvarkinės priemonės, išskyrus kelio užtvarų įrengimą, nenumatomos nes saugomos gamtinės vertybės daugeliu atveju natūralios, nepažeistos ir žmogaus veiklos įsikišimas joms nėra naudingas.

1.10.4 Įvairovė.

ETD teritorijoje registruoti 5 EB svarbos natūralių buveinių tipai. 3 buveinių tipai yra prioritetiniai. Teritorijoje registruotos šios saugomos rūšys: aukštesnieji augalai – 2 rūšys, bestuburiai – 3 rūšys, paukščiai – 8 rūšis. Teritorijoje pilnai sukartografuotos EB svarbos buveinės, detaliausiai ištirti aukštesnieji augalai ir paukščiai. Tikėtina, kad ateityje, atlikus detalius inventorizavimo darbus, gali padidėti kitų mažiau ištirtų sistematinių grupių saugomų rūšių skaičius.

1.10.5 Dydis ir fragmentiškumas.

ETD teritorija užima 81 ha. Lyginant su kitais tokio tipo draustiniais įsteigtais Lietuvoje ETD priskirtinas prie mažesniųjų pagal plotą. Tačiau ETD yra sudėtinė LRP dalis. Ši aplinkybė leidžia teigti, kad ETD teritorija yra pakankamo dydžio saugomoms gamtinėms vertybėms išsaugoti. ETD teritorijoje buveinės yra pakankamai fragmentuotos, tačiau ši fragmentacija yra natūrali, susidariusi visų pirma dėl praeityje vykusių geologinių procesų. Miškų buveinių fragmentaciją (amžiaus ir medynų rūšinės sudėties atžvilgiu) formuoja (ar ateityje gali formuoti) vykdoma miškų ūkio veikla.

2. Gamtotvarkos plano tiksliai ir uždaviniai

2.1 Gamtotvarkos plano tikslas.

Užtikrinti, o kur reikia ir atkurti, palankią apsaugos būklę ETD teritorijoje saugomoms Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšims: juodakakliams narams, tetervinams, kurtiniams, pilkosioms gervėms, lututės, lėliams, juodosioms meletoms, lygutėms; Europos Bendrijos svarbos gamtinėms vertybėms: 3130 Mažai mineralizuotiems ežerams su būdmainių augalų bendrijomis, 7110 *Aktyvioms aukštapelkėms, 7140 Tarpinėms pelkėms ir liūnams, 9010 *Vakarų taigai, 91D0 *Pelkiniams miškams, dvijuostėms nendriadusėms, šneiderio kirmvabaliams taip pat gamtinėms vertybėms įrašytoms į LRK sąrašus: bendrijai – Lobelijynas, rūšims - ežerinėms lobelijoms, liekniniams beržams, baltakaktėms skėtėms, tetervinams.

2.2 Gamtotvarkos plano uždaviniai.

Eil. Nr.	Uždavinys	Prioritetas	Įgyvendinimo rodikliai
1	Užtikrinti tinkamą EB svarbos miško buveinių: 9010 *Vakarų taiga, 91D0 *Pelkiniai miškai apsaugą	I	EB svarbos miškų buveinių: 9010 *Vakarų taiga, 91D0 *Pelkiniai miškai apsaugą apsaugos būklė yra palanki, naujai parengtas ŠMU miškovarkos projektas numato tinkamas buveinių apsaugos (tvarkymo) priemonės
2	Užtikrinti tinkamą lankymąsi ETD	I	ETD teritorija pavasario-vasaros sezono metu nuolatos kontroliuojama, įrengti 4 kelio užtvapai

2.3 SSGG (stiprybių, silpnybių, galimybių, grėsmių) analizė.

Veiksnių vertinimo skalė:

+3 – labai teigiamas poveikis, (-3) – labai neigiamas poveikis

Stiprybės		Silpnybės		Galimybės		Grėsmės	
Tai yra valstybės saugoma teritorija	+3	Teritorija (ir šalia jos esančios teritorijos) svarbios rekreaciniu aspektu	- 1	Gamtinių vertybių geros apsaugos būklės siekimas	+3	Galimas trikdymas	-2
Teritorija yra patvirtinta kaip paukščių apsaugai svarbi teritorija	+3	Teritorija yra svarbi miškų ūkio produkcijos gamybai	- 1	Galimybė gauti miško produkcijos iš teritorijos	+1	Saugomoms vertybėms nepalankaus miškų ūkio veiklos vystymas	-1
Teritorija yra įtraukta į sąrašą vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus („Natura 2000“ teritorija)	+3						
Teritorija nemelioruota	+3						
Visa teritorija nuosavybes teise priklauso valstybei	+3						

2.4 Gamtotvarkos metodų alternatyvų parinkimas.

Gamtotvarkos metodų alternatyvų nenumatoma.

3. Gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo planas

3.1 Gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo planas.

Uždavinys	Priemonė (įgyvendinami darbai)	Už įgyvendinimą atsakinga institucija	Įgyvendinimo laikas	Priemonėmis apimami plotai	Numatomas preliminarus lėšų poreikis, Lt	Galimi finansavimo šaltiniai	Finansavimo prioritetai	Pastabos
1. Užtikrinti tinkamą EB svarbos miško buveinių: 9010 *Vakarų taiga, 91D0 *Pelkiniai miškai apsaugą	1.1 Rengti pasitarimus dėl numatomų miško ūkinių darbų ETD teritorijoje	LRPD, ŠMU	Kasmet, kol bus patvirtintas naujasis miškotvarkos projektas	-	-	-	-	-
	1.2 Teikti pasiūlymus naujai rengiamam ŠMU miškotvarkos projektui	LRPD	Naujojo miškotvarkos projekto rengimo metu	-	-	-	-	-
2. Užtikrinti tinkamą lankymąsi ETD	2.1 gegužės-rugsėjo mėn. laikotarpiu ETD atliekama ne mažiau kaip po 2 patikrinimo reidus per mėnesį	LRPD	Kasmet	ETD	10 000	Biu-džeto lėšos	I	-
	2.2 Įrengti ne mažiau kaip 4 kelio užtvarus siekiant atlikti prevencinį darbą užkertant kelią nelegaliam stovyklavimui, papildomų miško kelių atsiradimui	LRPD	2010-2011	ETD	6 000	Biu-džeto lėšos	I	Preliminarios užtvarų įrengimo vietos parodytos GP brėžinyje
Preliminarus lėšų poreikis GP įgyvendinimo laikotarpiui					16 000			

3.2 Gamtotvarkos priemonių lokalizavimas.

Šiame GP atskiri tvarkymo plotai neišskiriami. Numatyti įrengti 4 kelio užtvarų preliminaros vietos yra nurodytos brėžinyje.

4. GAMTOTVARKOS PRIEMONES ĮGYVENDINANTYS ASMENYS IR JŲ FUNKCIJOS

4.1 Organizacinės prielaidos.

LRPD bus tiesiogiai atsakinga už GP įgyvendinimą ir koordinavimą. ŠMU bus tiesiogiai atsakinga už gamtinių vertybių apsaugą ir palankios apsaugos būklės palaikymą kiek tai yra susiję su vykdoma miškų ūkine veikla. Dalinai nuo LRPD, ŠMU aktyvumo ir darbo našumo priklausys GP įgyvendinimo efektyvumas ir sėkmingumas. Kai kurioms GP numatytiems veikloms įgyvendinti gali būti samdomi fiziniai ir/ar juridiniai asmenys.

4.2 Institucijos tiesiogiai atsakingos už ST apsaugą ir tvarkymą.

ŠMU tiesiogiai atsakinga už gamtinių vertybių apsaugą ir tvarkymo priemonių įgyvendinimą valstybinės reikšmės miškuose. LRPD bendrai atsakinga už visų gamtinių vertybių esančių ETD apsaugą. Svarbus vaidmuo LRPD teks įgyvendinant gamtinių vertybių monitoringo ir GP koordinavimo darbus.

4.3 Žemės naudotojų ir valdytojų galimas įnašas.

Visa ETD teritorija yra priskirta valstybinės reikšmės miškų plotams. Kadangi šiame GP aktyvios gamtotvarkinės priemonės (išskyrus kelio užtvarų įrengimą) neprojektuojamos, todėl ŠMU įnašas įgyvendinat šį GP apsiribos palankios apsaugos būklės palaikymo veikla kartografuotose miško buveinėse.

4.4 Derybos su žemės savininkais ir valdytojais.

Dėl ETD GP numatytų darbų įgyvendinimo valstybinės reikšmės miško žemėje buvo derinta su ŠMU.

5. LĖŠŲ GAMTOTVARKOS PRIEMONĖMS ĮGYVENDINTI POREIKIS

Preliminariai vertinant yra nustatyta, kad DABZD gamtotvarkos plano įgyvendinimas per visą jo įgyvendinimo laikotarpį gali kainuoti apie 16.00,00 Lt. Detalesnė informacija apie reikiamą lėšų poreikį pateikiame šio GP skyriuje Nr. 3.1. Konkretus lėšų, reikalingų GP įgyvendinimui, poreikis gali kisti priklausomai nuo pasikeitusios ekonominės situacijos, suplanuotų darbų vėlavimo ar kitų nenumatytų alternatyvų taikymo. GP įgyvendinančioms institucijoms yra siūloma kasmet perskaičiuoti konkretų lėšų poreikį reikalingą ateinančių metų darbams įgyvendinti.

6. GAMTOTVARKOS PLANO TIKSLINIMAS IR MONITORINGAS

6.1 Gamtotvarkos plano peržiūrų atlikimo laikas.

GP peržiūros vykdomos po 5 (2013 m.) ir po 10 (2018 m.) ETD GP įgyvendinimo metų.

6.2 Rodikliai kurie turi būti patikrinti.

ETD gamtinių vertybių monitoringas vykdomas pagal Valstybinę aplinkos monitoringo programą.

6.3 Institucija atsakinga už GP peržiūra.

LRPD yra atsakinga už ETD GP peržiūrą. Reikalui esant LRPD gali samdytis ekspertus ar kitus asmenis GP peržiūrai atlikti.

6.4 Atvejai dėl kurių turi būti keičiamas patvirtintas GP.

Patvirtintas GP gali būti keičiamas jei po pirmos ar antros GP peržiūros ir įvertinimo bus konstatuota, jog ETD teritorijoje esantys EB svarbos natūralios buveinių plotai mažėja ir/ar yra nepalankios apsaugos būklės. Taip pat patvirtintas GP gali būti keičiamas iškilus kitoms nenumatytoms aplinkybėms, kurios iš esmės keičia GP esmę, o GP pakeitimas yra būtinas palankiai saugomų gamtinių vertybių apsaugos būklei užtikrinti.

7. BRĖŽINIAI IR PRIEDAI

7.1 Brėžiniai.

7.2 Duomenų šaltiniai.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

- Ataskaita (ELDRA), 2005: Labanoro regioninio parko Girutiškio rezervate planuojamo įrengti ekologinio–pažintinio tako numatomų lankytojų srautų analizė ir galimo poveikio vertinimas. – Vilnius.
- Baranavos draustinis (Straipsnių rinkinys). – Vilnius, 1977.
- Baškytė R., Bezaras V., Kavaliauskas P., Klimavičius A., Raščius G. Lietuvos saugomos teritorijos. Kaunas, Lututė, 2006.
- Ivinskis P., Augustauskas J., Lietuvos dieniniai drugiai. Kaunas, Lututė, 2004.
- Jankevičienė R., Kuzas A., Lazdauskaitė Ž., Strazdaitė J., 1973: Baranavos botaninio-zoologinio draustinio augalijos kartografavimas ir jos apsaugos biologinių pagrindų nustatymas. Ataskaita Gamtos apsaugos komitetui prie LTSR Ministrų Tarybos pagal 1972 05 19 sutartį.
- Lietuvos fauna. Paukščiai. T. 1, Vilnius, 1990.
- Lietuvos fauna. Paukščiai. T. 2, Vilnius, 1991.
- Lietuvos fauna. Žinduoliai., Vilnius, 1988.
- Lietuvos raudonoji knyga, Kaunas, Lututė, 2007.
- Lietuvos raudonoji knyga, Vilnius, 1992.
- Maehl P., Kai kurių Europos Bendrijos svarbos rūšių buveinių tvarkymo rekomendacijos, Vilnius, 2006.
- Rašomavičius V. Europinės svarbos buveinės Lietuvoje. Vilnius: Botanikos institutas, Aplinkos ministerija, 2001.
- Raudoni lapai, 2000 / 7, Vilnius, 2000.
- Saugomų teritorijų botaninės įvairovės apžvalga ir būklės įvertinimas. Ataskaita, Vilnius: Botanikos institutas, 2008.
- Stončius D., Treinys R., Mierauskas P. Gamtotvarkos vaidmuo saugant biologinę įvairovę. Vilnius, Daigai, 2001.
- Šablevičius B., 1999: Retos augalų rūšys Aukštaitijos nacionaliniame parke. Ignalina.
- Švitra G., Vienuolikos Lietuvos saugomų teritorijų ar jų dalių entomologinių vertybių studija. Ataskaita, Vilnius, 2007.

KADASTRAI IR DUOMENŲ BAZĖS:

- CORINE žemės dangos duomenų bazė, 2000.
- LR miškų valstybės kadastro duomenys © Valstybinė miškotvarkos tarnyba, 2006.
- LR saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2007.
- ORT10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2005.

PAGRINDINIAI KONSULTANTAI:

Labanoro regioninio parko vyr. biologas Audrius Aliukonis
Aukštaitijos nacionalinio parko gamtos skyriaus vedėjas Bronius Šablevičius

SUTRUMPINIMAI:

ETD – Ešerinio-1 telmologinis draustinis
EB – Europos Bendrija
GP – Gamtotvarkos planas
LR – Lietuvos Respublika
LRK – Lietuvos raudonoji knyga
LRP – Labanoro regioninis parkas
LRPD – Labanoro regioninio parko direkcija
ST – Saugoma teritorija
ŠMU – Švenčionėlių miškų urėdija

PASIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS SUSIJĘ SU ETD GP.

1. Dėl miško buveinių naudojimo inventorizuotose EB svarbos buveinėse.

GP rengėjų nuomone tinkamiausios (rekomenduojamos) ETD inventorizuotų EB svarbos miško buveinių tvarkymo ir apsaugos priemonės yra – nevykdyti miško kirtimų, išskyrus sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė, bei kitus būtinus sanitarinius kirtimus.

Pavojingų medžių šalinimas inventorizuotose EB svarbos miško buveinėse galimas (leistinas) medžio aukščio atstumu į abi puses nuo šalia buveinių esančių kelių, servitutinių kelių.

Rekomenduojame šiuos apribojimus numatyti 2009-2010 m. rengiamame Švenčionėlių miškų urėdijos miškotvarkos projekte.